ชื่อแนวปฏิบัติ : แนวปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกสำหรับการป้องกันปอดอักเสบในผู้ป่วยสูงอายุกระดูกสะโพกหักที่ได้รับการผ่าตัด หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก 3 โรงพยาบาลลำปาง

ชื่อผู้พัฒนา : น.ส.นุสริน ตับไหว และ น.ส.ชุติมันต์ ไวสะอาด

หน่วยงาน : หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก 3 โรงพยาบาลลำปาง

บทคัดย่อ

ภาวะปอดอักเสบหลังผ่าตัดพบได้บ่อยในผู้ป่วยสูงอายุกระดูกสะโพกหักที่ได้รับการผ่าตัด เนื่องจากผู้ป่วยกลุ่มนี้มีสมรรถภาพปอดลดลงตามวัย มีโรคร่วมหลายระบบ และมีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหวหลังผ่าตัด ส่งผลให้เกิดการสะสมของเสมหะ การสำลัก และภาวะปอดแฟบ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจอย่างมีนัยสำคัญ ภาวะดังกล่าวส่งผลให้อัตราการเสียชีวิตเพิ่มขึ้น ระยะเวลานอนโรงพยาบาลนานขึ้น และเพิ่มภาระต่อผู้ป่วย ครอบครัว และระบบบริการสุขภาพ จากการทบทวนข้อมูลสถิติหอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก 3 โรงพยาบาลลำปาง ปี พ.ศ. 2568 พบผู้ป่วยสูงอายุกระดูกสะโพกหักเข้ารับการรักษา 114 ราย เกิดภาวะปอดอักเสบ 10 ราย คิดเป็นอุบัติการณ์ร้อยละ 8.77 การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับป้องกันภาวะปอดอักเสบในผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าว

กระบวนการพัฒนาแนวปฏิบัติสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์ตามกรอบ PICOT จาก PubMed และ Google Scholar ระหว่างปี ค.ศ. 2020–2026 ได้หลักฐานที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือก 4 เรื่อง ประเมินระดับความน่าเชื่อถือตามเกณฑ์ NHMRC และ Melnyk & Fineout-Overholt (2023) สังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติการพยาบาลครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินภาวะสุขภาพ ประเมินปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบ ได้แก่ อายุ โรคร่วม ภาวะโภชนาการ ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ และภาวะหลังผ่าตัด (2) การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันปอดอักเสบ ส่งเสริมการลุกนั่งและเคลื่อนไหวภายใน 24 ชั่วโมงหลังผ่าตัด ฝึกบริหารปอด กระตุ้นการไอและหายใจลึก จัดท่านอนศีรษะสูง กายภาพบำบัดทรวงอก และดูแลสุขอนามัยช่องปาก (3) การสอนและให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยและญาติในการดูแลตนเองและป้องกันภาวะแทรกซ้อน และ (4) การบันทึกทางการพยาบาลรูปแบบ AIE (Assessment–Intervention–Evaluation) อย่างเป็นระบบ

การจัดระบบรองรับแนวปฏิบัติ ด้านโครงสร้าง จัดทำ Clinical Algorithm และ Flowchart การป้องกันปอดอักเสบ แบบประเมินปัจจัยเสี่ยงผู้ป่วยรายบุคคล Checklist การปฏิบัติตามแนวปฏิบัติรายวัน คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับพยาบาล สื่อให้ความรู้ผู้ป่วยและญาติ รวมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์บริหารปอด เช่น Incentive Spirometer ให้พร้อมใช้งาน ด้านกระบวนการ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่พยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย พร้อมประเมินความรู้ก่อนและหลังอบรม มีการนิเทศติดตามโดยหัวหน้าหอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก 3 ผ่านการสังเกตการปฏิบัติงานจริงข้างเตียง และประชุมทบทวนผลการดำเนินงานรายเดือน

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ด้านผลลัพธ์ร่วม อุบัติการณ์ปอดอักเสบลดลงต่ำกว่าร้อยละ 8.77 ระยะเวลานอนโรงพยาบาลน้อยกว่า 14 วัน และผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างปลอดภัย ด้านผลลัพธ์ทางการพยาบาล พยาบาลมีแนวทางปฏิบัติมาตรฐานเดียวกัน อัตราการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 และมีความรู้ในการป้องกันภาวะปอดอักเสบเพิ่มขึ้น ส่งผลให้คุณภาพการพยาบาลและผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยดีขึ้นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การป้องกันปอดอักเสบ, ผู้ป่วยสูงอายุกระดูกสะโพกหักที่ได้รับการผ่าตัด, แนวปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์, การบริหารปอดหลังผ่าตัด, การฟื้นฟูสมรรถปอดหลังผ่าตัด